

วรรณคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องนี้ จัดนำเสนอ 2 ตอน คือ ลักษณะของจรรยาบรรณ และจรรยาบรรณของวิชาชีพครู และผลการสัมมนาและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 ลักษณะของจรรยาบรรณและจรรยาบรรณของวิชาชีพครู

ลักษณะของจรรยาบรรณและจรรยาบรรณของวิชาชีพครูนี้แบ่งออกเป็น 4 ประการ ได้แก่ ความหมายและความสำคัญของจรรยาบรรณ ความเป็นมาของจรรยาบรรณ ขอบเขตของจรรยาบรรณวิชาชีพครู และการกำหนดจรรยาบรรณครู มีรายละเอียดดังนี้คือ

1.1 ความหมายและความสำคัญของจรรยาบรรณ

คำว่า "จรรยาบรรณ" มีผู้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลายทั้งในรูปของศีลธรรม คุณธรรม และในรูปของแนวประพฤติปฏิบัติของสมาชิก เพื่อความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้าของวิชาชีพ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 212-213) ได้ให้ความหมายตามรูปศัพท์ไว้ว่า "จรรยา หมายถึง ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติในหมู่คณะ ส่วนคำว่า จรรยาบรรณ หมายถึง ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของสมาชิก อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้"

มานิต มานิตเจริญ (2514 : 361) เขียนไว้ในพจนานุกรมไทยไว้ดังนี้ "จรรยา หมายถึง ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติ ส่วนคำว่า จรรยาบรรณ หมายถึง หลักเกณฑ์ ความประพฤติ"

กระทรวงศึกษาธิการ (2522 : 61) ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ "จรรยาบรรณเป็นคำสมาส มาจากคำจรรยา กับบรรณ คำว่า จรรยา หมายถึง ความประพฤติ กิริยาที่ควรปฏิบัติ คำว่า บรรณ หมายถึง หนังสือ ดังนั้นคำว่า จรรยาบรรณ หมายถึง หนังสือแสดงความประพฤติ หรือข้อกำหนดกิริยาที่ควรประพฤติ"

กูด (Good , 1973 : 110) ได้เขียนไว้ใน Dictionary of Education
 ดังนี้ จรรยาบรรณ (Code of Ethics) หมายถึง แบบมาตรฐาน และหลักแห่งความดีที่
 สามารถแนะนำ และถ่ายทอดไปสู่ผู้อื่น มาตรฐานแห่งความดีนี้ เป็นแบบอย่างที่ดีงามถูกต้องจะ
 ถูกสร้างขึ้นโดยบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มสังคม หรือกลุ่มอาชีพหนึ่ง เพื่อเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติ
 ของสมาชิกของกลุ่มนั้น ๆ

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2529 : 5) จากการสัมมนาของคณะนิเทศ
 ครุศาสตร์คุรุบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน เรื่อง "คุณธรรมสำหรับครูประกอบวิชาชีพครู"
 ได้ให้นิยามไว้ดังนี้ "จรรยาบรรณเป็นแบบแผนที่ดีงามวิชาชีพกำหนดขึ้นเพื่อควบคุมตัวเองได้"

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2524 : 4) ได้กล่าวถึงจรรยาบรรณครู
 ไว้ดังนี้ "จรรยาบรรณครู หมายถึง ความดีหรือสิ่งที่ที่ครูจำเป็นต้องมีและต้องปฏิบัติ"

กล่าวโดยสรุป จรรยาบรรณคือ ความประพฤติหรือกิริยาที่ควรประพฤติ ซึ่งวางไว้เป็น
 แบบมาตรฐาน หรือกำหนดความประพฤติอันดีงามไว้ เพื่อยึดถือเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติของ
 สมาชิกในกลุ่มอาชีพของตน และจรรยาบรรณนี้จะสร้างขึ้นโดยกลุ่มอาชีพของตนเป็นผู้กำหนดขึ้น

ในด้านความสำคัญของจรรยาบรรณวิชาชีพครู (ยงค์ ชุมจิต 2524 : 27) ได้
 สรุปความสำคัญไว้ว่า

1. เป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติในการทำงานร่วมกัน
2. เพื่อป้องกันมิให้ครูประพฤติปฏิบัติในวิชาชีพครูไปในทางที่เสื่อมเสีย
3. เพื่อเป็นการยกฐานะวิชาชีพครูให้สูงขึ้นและเป็นที่เคารพนับถือของสังคมทั่วไป
4. เป็นการพัฒนาวิชาชีพครูให้มีความเจริญก้าวหน้าในการประกอบวิชาชีพครู

ลักษณะของจรรยาบรรณในวิชาชีพครู ในความคิดเห็นของกูด (Good , 1973 :
 110) ได้กล่าวถึงลักษณะจรรยาบรรณในวิชาชีพ ในหนังสือ Dictionary of Education
 ไว้ดังนี้ คือ

1. เป็นอุดมการณ์ หลักการ และมาตรฐานการแสดงออกของบุคคลซึ่งมีส่วนสัมพันธ์
 กับหน้าที่ในแต่ละอาชีพ และความรับผิดชอบของบุคคลนั้น ๆ

2. เป็นแบบมาตรฐานเฉพาะอย่างของอาชีพ ซึ่งเป็นที่เห็นชอบและยึดถือปฏิบัติโดยสมาชิกของกลุ่มอาชีพหรือองค์กรต่าง ๆ

และในคานลักษณะของจรรยาบรรณวิชาชีพครู ตามความคิดเห็นของ สตินเนทท์ (Stinnett 1970 : 295) ได้กล่าวถึงจรรยาบรรณของวิชาชีพครูไว้ว่า อาชีพครูก็เหมือนอาชีพอื่น ๆ คือต้องมีจรรยาบรรณของอาชีพของตน ซึ่งมีพื้นฐานพอสรุปได้คือ

1. ต้องมีการควบคุมบุคลิกภาพของตนเองให้มาอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อปรากฏตัวต่อชุมชน

2. เป็นผู้ควบคุมอารมณ์ไม่ให้หวั่นไหวหรือคดอยตามผู้อื่นง่ายนัก

3. ต้องเป็นผู้ตรงต่อเวลา และทำหน้าที่หรือทำสิ่งต่าง ๆ ถูกตรงตามกาละเทศะ

ส่วนการไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณ ก็จะทำให้เกิดผลเสียต่อวิชาชีพที่ตนปฏิบัติอยู่ กล่าวคือ ครูที่ให้นักเรียนเป็นเหยื่อและแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน จากผู้ปกครองนักเรียน เช่น จัดการเข้าแคมป์ในช่วงฤดูร้อน จัดทัศนศึกษา ขายเป็นเครื่องดนตรีต่าง ๆ เป็นต้น ค้ายเหตุเหล่านี้ จะทำให้วิชาชีพครูเสื่อมเสียและหมดศรัทธาจากบุคคลอื่น ๆ ไคตัน (Deighton 1973: 432-435)

มีตัวอย่างเกี่ยวกับการไม่ประพฤติปฏิบัติตามจรรยาบรรณ ครูจะถูกลงโทษในลักษณะที่ควรรับโทษรุนแรงกว่าผู้อื่นที่จะได้รับ เช่น กรณีครูหมิ่นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่อำเภอประทาย และอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา หลังจากสอบสวนโดยทางจังหวัดร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และไลครูทั้ง 2 ออกจากราชการ แต่ปรากฏว่าอัยการยกฟ้อง เพราะสำนวนอ่อนหลักฐานไม่เพียงพอ ได้มีการวิจารณ์จากกลุ่มสตรีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับที่ 12 มิถุนายน 2527 ดังเช่น แสงดาว ศยามวาลา กล่าวว่า "แม่ครูจะถูกไล่ออกแล้ว พ่อแม่ก็ควรเอาเรื่องให้ถึงที่สุด เพราะปล่อยให้เสียศักดิ์ศรีครูทั้งสองให้ไปกระทำผิดที่อื่นอีก ถ้าเป็นศาสนาอิสลามครูทั้งสองต้องโทษประหารชีวิตแล้ว เพราะในเมื่อครูเป็นผู้ให้การศึกษาเขาและทำผิดเสียเองนั่นถือว่าเป็นการผิดมาก บ้านเมืองควรมีการลงโทษอย่างแรง เพื่อไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่างต่อไป" จันทน์ สันตบุตร ในฐานะนักกฎหมายสตรี กล่าวว่า "ครูสมควรจะไ้รับโทษอย่างหนัก" เต็มสิริ บุญยสิงห์ กล่าวว่า "ครูนั้นจะใช้กฎหมายฉบับเดียวกับประชาชนไม่ได้ ควรจะมีการลงโทษให้เด็ดขาด ถ้าเป็นประชาชนนั้นเป็น

อีกเรื่องหนึ่ง" สายสุรี จุติกุล โคกกล่าวสมทบในเรื่องนี้ว่า "...ในการทำความผิดนี้ ครูควรสำนึกในความผิดเป็นรอยเทา ถ้ารู้ตัวว่าจะทำตัวเป็นคนดีไม่ได้ ก็ไม่ควรจะเป็นครู"(2527:9)

นอกจากนี้จากสถิติในรายงานประจำปีของงานวินัยและการออกจากราชการ กองการบริหารงานบุคคล (เอกสารไม่ปรากฏหน้า ปี 2526 และปี 2527) พบว่า ข้าราชการครูรวมทั้งอาจารย์ที่สังกัดสถาบันฝึกหัดครู ที่ถูกลงโทษอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่เหมาะสมคือ ปี 2526 มีข้าราชการครูที่ถูกลงโทษ จำนวน 756 ราย และในปี 2527 มีจำนวนถึง 980 ราย

ทางด้านความประพฤติของอาจารย์ในวิทยาลัยครูนั้น มีหลักฐานแสดงถึงความไม่เหมาะสมอีกคือ กรณีถูกลงโทษเกี่ยวกับความประพฤติทางชู้สาวกับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่คู่ครองของตน (คำสั่งกรมการฝึกหัดครู ที่ 432/2522) และยังพบอีกว่า อาจารย์ในวิทยาลัยครูมีผู้สมการพนัน แต่งกายไม่เหมาะสม ลงเวลาแทนกัน (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2523 :

108-110)

กล่าวโดยสรุปจะเห็นว่าจรรยาบรรณในวิชาชีพครู มีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพของตนเป็นอย่างมาก ถ้าหากละเลยไม่ประพฤติปฏิบัติก็จะทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อวิชาชีพครู ดังกล่าวมาแล้ว ดังนั้นอาจารย์ในวิทยาลัยครูมีหน้าที่รับผิดชอบในการผลิตครูส่วนมากให้กับประเทศ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจรรยาบรรณของตน เพื่อใช้เป็นแนวประพฤติปฏิบัติในการประกอบอาชีพของตน

1.2 ความเป็นมาของจรรยาบรรณ

จรรยาบรรณของวิชาชีพพัฒนาขึ้นมาจากคุณธรรมที่มีอยู่แล้วในตัวผู้ประกอบวิชาชีพ โดยมีสาเหตุสำคัญ 2 ประการคือ เพื่อคุ้มครองผู้มารับบริการวิชาชีพนั้น และเพื่อส่งเสริมคุณภาพหรือกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติในการปฏิบัติตน ซึ่งจะต้องมีการวิวัฒนาการต่อไปเรื่อย ๆ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ 2529 : 6)

ในด้านจรรยาบรรณครูของประเทศสหรัฐอเมริกา สตินเนต (Stinnett 1970: 296-297) เขียนบทความเรื่อง "Development and Enforcing a Code of Ethics for the Teaching Profession" โคกกล่าวถึงวิวัฒนาการ จรรยาบรรณครูของประเทศสหรัฐอเมริกา สรุปได้ดังนี้คือ ในสหรัฐอเมริกา การยอมรับจรรยาบรรณสำหรับครูนั้นมีการ

พัฒนาการจากสมาคมการศึกษาของหลายรัฐในสหรัฐอเมริกา ครั้งแรกมีการยอมรับที่สมาคมการศึกษาของรัฐจอร์เจีย (Georgia) ในปี ค.ศ. 1896 รัฐแคลิฟอร์เนีย (California) ในปี ค.ศ. 1904 และรัฐอลาบามา (Alabama) ในปี ค.ศ. 1908 จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1920 สมาคมการศึกษาแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา ได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้น 56 คน เพื่อทำการปรับปรุงจรรยาบรรณสำหรับครูขึ้น คณะกรรมการชุดนี้ได้แยกย้ายกันไปทำงานในหลาย ๆ มลรัฐ และได้พิจารณาถึงจรรยาบรรณของครูที่พึงมี งานนี้สำเร็จลงและมีการประกาศเป็นทางการในปี ค.ศ. 1929 จรรยาบรรณครูที่ได้นี้ เป็นผลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของสมาชิกของสมาคมการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งครูทุกคนของสหรัฐอเมริกาเป็นสมาชิกของสมาคม ต้องประพฤติปฏิบัติตามจรรยาบรรณที่กำหนดไว้ และจรรยาบรรณครูของสหรัฐอเมริกามีกฎหมายควบคุมโดยตรง

ส่วนในประเทศไทย ในอดีตจรรยาบรรณหรือจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพครู ได้ยึดหลักปฏิบัติต่อกันมาเป็นประเพณีอันดีงาม โดยไม่มีการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร กล่าวคือในปี พ.ศ. 2438 ได้มีการอบรมครูหรือประชุมครูขึ้นเป็นครั้งแรกที่ "วิทยาทานสถาน" ต่อมาในปี พ.ศ. 2443 ได้จัดตั้งสภาสำหรับอบรมและประชุมครูขึ้นอีกแห่ง เรียกว่า "สภาไทยจารย์" ในปี พ.ศ. 2445 กรมศึกษาธิการจึงตั้งสถานที่ประชุมอบรมและสอนครูขึ้นที่โรงเรียนทวีธาภิเศก เรียกว่า "สามัคยาจารย์สโมสรสถาน" และต่อมาได้เปลี่ยนเป็นรูปสมาคม เรียกว่า "สามัคยาจารย์สมาคม" ในปี พ.ศ. 2447 โดยมีวัตถุประสงค์หลักอยู่ 3 ประการคือ การส่งเสริมด้านวิชาการ การสังสรรค์สโมสร และการทำกิจกรรมด้านกีฬาและบันเทิง สามัคยาจารย์สมาคมก็ดำเนินกิจกรรมในลักษณะนี้เรื่อยมา จนกระทั่งถึงสงครามโลกครั้งที่ 2 บทบาทองค์กรครูในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 มิได้เน้นในเรื่องวินัย จรรยาบรรณเท่าใด ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการในด้านการส่งเสริมวิชาการและกิจกรรมด้านอื่น ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปได้บีบบังคับให้ครูที่มีความรู้ความสามารถละทิ้งอาชีพครูไปประกอบอาชีพอื่น ทำให้รัฐบาลสมัยนั้น ได้หันมาให้ความสนใจและแก้ไขปัญหของครูอย่างจริงจัง ซึ่งรวมทั้งการส่งเสริมในด้านคุณสมบัติและคุณธรรมของครูที่ดีด้วย และได้มีการตราพระราชบัญญัติครูพุทธศักราช 2488 ขึ้น โดยสาระสำคัญ ใ้มีสภาในกระทรวงศึกษาธิการขึ้นเรียกว่า "คุรุสภา" และให้รวมกิจการของสามัคยาจารย์สมาคมเข้ากับกิจการของคุรุสภา และให้ครูทุกคนเป็นสมาชิกของสภานี้ พระราชบัญญัติครู พุทธศักราช 2488 ได้กำหนดให้คุรุสภาทำหน้าที่เดิมของสามัคยาจารย์สมาคม

นอกจากนั้นก็ให้ทำหน้าที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับนโยบายการศึกษาและวิชาการศึกษาทั่วไปแก่กระทรวงศึกษาธิการ ควบคุมจรรยาและวินัยของครู รักษาผลประโยชน์ส่งเสริมฐานะของครู และครอบครัวของครูให้ได้รับความช่วยเหลือตามควร ส่งเสริมด้านความรู้ และความสามัคคีของครู และทำหน้าที่แทน ก.พ. ในส่วนของการบริหารงานบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ 2507:814-823)

จะเห็นได้ว่าองค์กรครูแห่งแรกที่มีบทบาทเกี่ยวกับการส่งเสริมและการควบคุม วินัยจรรยาบรรณครูก็คือ ครูสภา ซึ่งเริ่มดำเนินการมาต่อเนื่องกัน ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สาระสำคัญที่เกี่ยวกับจรรยาบรรณในวิชาชีพครูจึงมีลายลักษณ์อักษรขึ้นเป็นครั้งแรกโดยครูสภาได้มีการบัญญัติระเบียบจรรยาครู 10 ข้อ ในปี พ.ศ. 2506 ซึ่งมีดังนี้คือ

1. ครูควรมีศรัทธาในอาชีพครูและให้เกียรติแก่ครูด้วยกัน
2. ครูควรบำเพ็ญตนให้สมกับที่ใคร่ชื่อว่า เป็นครู
3. ครูควรใฝ่ใจศึกษาหาความรู้ ความชำนาญอยู่เสมอ
4. ครูควรตั้งใจฝึกสอนศิษย์ให้เป็นพลเมืองดีของชาติ
5. ครูควรร่วมมือกับผู้บริหารโรงเรียนในการอบรมสั่งสอนเด็กอย่างใกล้ชิด
6. ครูควรรู้จักเสียสละและรับผิดชอบในหน้าที่การงานทั้งปวง
7. ครูควรรักษาชื่อเสียงของคณะครู
8. ครูควรรู้จักมีนิสัยดีและพยายามสร้างฐานะของตนเอง
9. ครูควรยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือและไม่ลบหลู่ศาสนาอื่น
10. ครูควรบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2524 : 12)

ต่อมาครูสภาได้ยกเลิกระเบียบจรรยาครู และวินัยครู พ.ศ. 2506 และได้ประกาศใช้ระเบียบวาทะจรรยาบรรณครู และวินัยคณาจารย์ พ.ศ. 2526 มีข้อความดังนี้คือ

1. เลื่อมใสการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ควบคุมความบริสุทธิ์ใจ
2. ยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือ ไม่ลบหลู่ศรัทธาในศาสนาอื่น
3. ตั้งใจสั่งสอนศิษย์ และปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลดี ควบคุมความเอาใจใส่ อุทิศเวลาของตนให้เกิดประโยชน์ จิตละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่การงานมิได้
4. รักษาชื่อเสียงของครูผู้ให้ขึ้นชื่อว่า เป็นครูประพฤติชั่ว ห้ามประพฤติการใด ๆ อันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติ และชื่อเสียงของครู

5. ถือปฏิบัติตามระเบียบและขนบธรรมเนียมอันดีงามของสถานศึกษา และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่การงานโดยชอบด้วยกฎหมาย และระเบียบแบบแผนของสถานศึกษา
6. ถ่ายทอดวิชาความรู้โดยไม่ปิดป้อง และปิดบังอำพราง ไม่นำหรือยืมไปจำหน่ายทางวิชาการของตนไปใช้ในทางทุจริต หรือเป็นภัยต่อมนุษยชาติ
7. ให้เกียรติแก่ผู้อื่นทางวิชาการ โดยไม่นำผลงานของผู้ใดมาแอบอ้าง เป็นผลงานของตน และไม่เบียดบังใจแรงงาน หรือนำผลงานของผู้อื่นไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว
8. ประพฤติตนอยู่ในความซื่อสัตย์ สุจริต และปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความเที่ยงธรรม ไม่แสวงหาผลประโยชน์ สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ
9. สภาหรือที่ประชุม, ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ รักษาความลับของศิษย์ ของผู้ร่วมงาน และของสถานศึกษา
10. รักษาความสามัคคีระหว่างครู และช่วยเหลือกันในหน้าที่การงาน

(ระเบียบคุรุสภา 2526)

ปัจจุบันนี้คุรุสภาเป็นหน่วยงานที่สำคัญสำหรับครูตามมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติครู พ.ศ. 2488 กำหนดไว้ว่า ครูต้องมีจรรยาบรรณที่อันดีงาม และอยู่ในวินัยตามระเบียบประเพณีครู ที่คุรุสภาได้วางไว้และตามระเบียบของสถานศึกษาที่ครูมีหน้าที่ทำการสอน และในมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้กำหนดว่า ให้คุรุสภาควบคุมสอดส่องจรรยาบรรณและวินัยครู พิจารณาโทษครูผู้ประพฤติผิด และพิจารณาคำร้องทุกข์ของครู (ราชกิจจานุเบกษา 2488 : 76)

1.3 ขอบเขตของจรรยาบรรณวิชาชีพครู

ปัจจุบันมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนรับผิดชอบกับการผลิตครู การใช้ครู และการควบคุมมีการกำหนดจรรยาบรรณของวิชาชีพครูของแต่ละหน่วยงานขึ้น ซึ่งแตกต่างกันออกไป เช่น คุรุสภา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น จึงมีนักการศึกษา นักวิชาการ เสนอให้พิจารณาจรรยาบรรณของวิชาชีพครูของหน่วยงานเหล่านั้น กำหนดขอบเขตของจรรยาบรรณของวิชาชีพครูให้รัดกุมขึ้น

จากการสัมมนาของคณะนิสิตครูศาสตร์ คุรุบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน เรื่อง "คุณธรรมสำหรับประกอบวิชาชีพครู" (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะครูศาสตร์ 2529 : 58)

ได้กำหนดขอบเขตของจรรยาบรรณวิชาชีพครูไว้ดังนี้

1. การตั้งใจสอนศิษย์ อุทิศเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลดีไม่ละทิ้งหน้าที่การทำงาน
2. ถ่ายทอดวิชาความรู้โดยไม่ปิดบังอำพราง ไม่นำผลงานทางวิชาการไปใช้ในทางที่ทุจริตหรือเป็นภัยต่อมนุษยชาติ
3. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ รักษาความลับของศิษย์ ผู้ร่วมงาน และสถานศึกษา
4. ไม่แอบอ้างผลงานวิชาการของผู้อื่นมาเป็นของตน และไม่ใ้แรงงานหรือนำผลงานของผู้อื่นไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว
5. รักษาชื่อเสียงของตนมิให้ใคร่ชู้ว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว อันจะทำให้เสื่อมเสียเกียรติของครู

และนอกจากนี้ เอลลิส, โคแกน และ โฮวี (Ellis, Cogan and Howey 1981 : 47-50) ได้เสนอจรรยาบรรณของวิชาชีพครูของประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดโดยองค์การการศึกษาแห่งชาติ ควรประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ประการที่ 1 การปฏิบัติต่อนักเรียน ครูจะต้องถือว่าความก้าวหน้าของนักเรียนคือความสำเร็จของครู ครูจะต้องมุ่งคำนึงถึงศักยภาพ และคุณค่าตลอดจนการมีประสิทธิภาพของประชากร ดังนั้นครูจะต้องทำหน้าที่ในการที่จะกระตุ้นนักเรียนให้เป็นผู้สำนึกในการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจและรูปแบบของความคิดที่มีจุดมุ่งหมายอันเต็มไปด้วยคุณค่า

ประการที่ 2 การปฏิบัติต่อชุมชน ครูที่ดีจะต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยการร่วมแสดงความคิดเห็น การกำหนดนโยบาย ตลอดจนการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี

ประการที่ 3 การปฏิบัติต่อวิชาชีพ จะต้องเชื่อว่าการให้บริการทางด้านการศึกษาคือเป็นหน้าที่โดยตรงต่อชาติและประชาชน ดังนั้นครูจะต้องเป็นผู้ที่ยึดกระตือรือร้นมาตรฐานด้านวิชาชีพของตนให้สูงขึ้น

ประการที่ 4 การปฏิบัติคนในค่านการทำงาน จะต้องทำงานหรือปฏิบัติงานโดยความสำนึกในหน้าที่ ตลอดจนมีอุดมการณ์อย่างสูงในหน้าที่ในการให้บริการแก่สังคม และจะต้องมีความเชื่อมั่น และศรัทธาว่าความสัมพันธ์ทางค่านอาชีพของบุคลากรที่ค้ำกับคณะกรรมการต่าง ๆ นั้น จะเกิดขึ้นได้จากการปรับตัวทางค่านบุคลิกภาพ ตำแหน่งหน้าที่การงานและความเคารพนับถือ ครู จะต้องไม่มอบหมายหน้าที่ของตนให้ผู้อื่นที่ไร้คุณภาพ

ในค่านโครงสร้างของจรรยาบรรณครูนี้ สาโรช บัวศรี (2524 : 3-10) ได้เสนอว่า โครงสร้างของจรรยาครูนั้นควรประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ข้อใหญ่ ๆ คือ จริยธรรมที่เป็นพื้นฐานและจริยธรรมสำหรับวิชาชีพโดยเฉพาะ จริยธรรมสำหรับวิชาชีพเฉพาะนั้นก็ต้องประกอบด้วยอุดมการณ์ประจำวิชาชีพ ขอบปฏิบัติประจำวิชาชีพต่อบุคคลฝ่ายต่าง ๆ วินัยประจำวิชาชีพ วินัยปฏิบัติ และพระราชบัญญัติเกี่ยวกับวิชาชีพโดยเฉพาะ

ส่วนโครงสร้างจรรยาบรรณครูนั้น สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2526 : 115-119) ได้เสนอสรุปผลการประชุมปฏิบัติการ เรื่อง "จรรยาครูหรือจรรยาบรรณวิชาชีพครู" ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติร่วมกับอนุกรรมการประสานงานการฝึกหัดครูและคณะกรรมการพิจารณาเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการฝึกหัดครู ระหว่างวันที่ 8-10 เมษายน 2524 ไว้ในหนังสือ ปรวิญาและคุณธรรมสำหรับครู ซึ่งผลจากการประชุมปฏิบัติการครั้งนั้น ได้รายละเอียดของร่างจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีดังนี้คือ

หมวดที่ 1 อุดมการณ์ของครู

- 1.1 ศรัทธาในอาชีพครู อุทิศตนเพื่อศิษย์และการศึกษา
- 1.2 ซื่อตรงและเสียสละสร้างเกียรติแห่งอาชีพครู
- 1.3 บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

หมวดที่ 2 เอกลักษณ์ของครู

- 2.1 คำรณคุณอย่างเรียบง่าย ประหยัดเหมาะสมกับสภาพอาชีพครู
- 2.2 มีอารมณ์มั่นคงและสามารถควบคุมอารมณ์ได้ทั้งในเวลาและนอกเวลาสอน

2. 3 มีสัจจะ , ความจริงใจ , ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ครู และต่อตนเอง สามารถร่วมงานเป็นหมู่คณะ
  2. 4 ปฏิบัติในศาสนาที่ตนเคารพนับถือให้เป็นที่ช่วยยั้งที่ดีของศิษย์
  2. 5 เป็นคนตรงต่อเวลาและประพฤติดีสม่ำเสมอใ้สมกับเป็นครู
  2. 6 มีกิริยาวาจาสุภาพอ่อนโยน และแต่งกายเรียบร้อยเหมาะสม เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์
  2. 7 ใฝ่หาความรู้ สืบหาและปรับปรุงแก้ไขตนเองและงานสอนอยู่เสมอ
  2. 8 กุระคือรื้อร่น ขยันหมั่นเพียรและตั้งใจใช้กลวิธีสอนให้ศิษย์เกิดความรู้ จนเป็นแบบอย่างการสอนที่ดีได้
  2. 9 มีความคิดริเริ่มและนำวิธีการใหม่ ๆ มาใช้สอนศิษย์
  2. 10 รู้จักขอปรนทอปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานครูและหาทางแก้ไขด้วยสันติวิธี
  2. 11 ออกทนต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของศิษย์ และแสวงหาหนทางแก้ปัญหาให้ศิษย์ให้เป็นผลเบื้องต้นของสังคม
  2. 12 ใ้เกียรติศิษย์โดยไม่เลือกเชื้อชาติ ศาสนา ฐานะครอบครัว เพศ และวัย
  2. 13 เป็นผู้มีใจกว้าง และมีน้ำใจเป็นนักกีฬา , รับฟังความคิดเห็นของศิษย์ และเปิดโอกาสให้ศิษย์ได้ริ่กะบริหารหรืออย่างสม่ำเสมอ
  2. 14 เอาใจใส่ต่อการเรียน ความประพฤติและความเป็นอยู่ของศิษย์อยู่เสมอ
  2. 15 เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลของศิษย์
  2. 16 เป็นผู้เห็นศิษย์มีความสำคัญและพิจารณาคุณคาของศิษย์แต่ละคน ด้วยเหตุผล
  2. 17 เป็นผู้ทีนาคะรพรักและทำให้ศิษย์เกิดความมู่พอใจ
  2. 18 มีความมู่ศิษย์รวมและศักุสินใจหรือลงโทษศิษย์อย่างมีเหตุผล
  2. 19 เป็นผู้ทีควรแก่การยกยอนับถือในเชิงภูมิปัญญาและเขาวนไหวพริบ ในคานการอบรมสั่งสอน
  2. 20 สามารถอธิบายเรื่องยากให้เข้าใจง่าย
- หมวดที่ 3 การรักษาวินัยแห่งวิชาชีพ
3. 1 ไม่เพียง เปิดเผยความลับของศิษย์อันอาจทำให้เกิดความเสียหายหรืออับอายโดยไม่จำเป็น
  3. 2 ไม่อวดรภาพยานพาหนะศิษย์
  3. 3 เขาสอนโดยสม่ำเสมอไม่ปิดบังอำพรางหรือบิดเบือนเนื้อหาสาระทางวิชาการ
  3. 4 ครอบุสภาพเรียบร้อย , เชื้อฟุ้งและไม่แสดงความกุระค่างกระเดื่องคอบู้งคัมมิฐุชา ซึ่งสั่งในหน้าที่การงานโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบแบบแผนของสถานศึกษา

3. 5 ต้องถือและปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมที่ดีของสถานศึกษา
3. 6 ไม่ละทิ้งหน้าที่ รับผิดชอบในการสอนและงานที่ได้รับมอบหมายและ
อุทิศเวลาของตนให้แก่งานการสถานศึกษา
3. 7 ต้องรักษาความสามัคคี ซื่อสัตย์ของคณะ และสถานศึกษาที่ตั้งก็คอยู่
3. 8 ต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจัง ควบคุมความรับผิดชอบและเสียสละ
3. 9 ให้เกียรติแก่เพื่อนร่วมอาชีพและบุคคลทั่วไป
3. 10 ไม่ลบหลู่คุณนิตยาศาสนา
3. 11 ไม่เบียดบังใช้แรงจูงใจจากศิษย์เพื่อประโยชน์ส่วนตน
3. 12 ต้องไม่นำหรือยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนไปใช้ในทางทุจริต
หรือเป็นภัยต่อมนุษยชาติ
3. 13 ไม่นำผลงานของผู้อื่นมาแอบอ้าง เป็นผลงานของตน
3. 14 ต้องรักษาชื่อเสียงมิให้เสื่อมเสียประพฤติกชั่ว
3. 15 ต้องประพฤติตนและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และเที่ยงธรรม
โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์อันมิชอบ

หมวดที่ 4, บทบาทของครูต่อบุคคลและสังคม

4. 1 ยึดมั่นในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
4. 2 ส่งเสริมกิจกรรมในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็น
ประมุข
4. 3 ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถาบันด้วยกัน และระหว่างสถาบัน
กับชุมชน
4. 4 สร้างและส่งเสริมความสามัคคีอันดีระหว่างครูกับบุคลากร
4. 5 พึงรับใช้สังคมด้วยการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ
4. 6 ดำรงชีวิตและปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีของชุมชน

1.4 การกำหนดจรรยาบรรณครู

ในการกำหนดจรรยาบรรณครู ได้มีผู้แบ่งเกณฑ์การกำหนดจรรยาบรรณครูไว้หลาย
ท่าน ซึ่งสรุปแบ่งออกได้เป็น 2 เกณฑ์คือ

- ก. เกณฑ์เนื่องในฐานะวิชาชีพชั้นสูง
- ข. เกณฑ์เนื่องในฐานะปฐมนิยบุคคล

ก. เกณฑ์เนื่องในฐานะวิชาชีพชั้นสูง ยนต์ ชุมจิต (2524 : 181) ได้กล่าวถึง
เกณฑ์มาตรฐานของวิชาชีพชั้นสูง พอสรุปได้ดังนี้ คือ

1. ให้บริการแก่สังคม (Social Service) ผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูง จะต้อง
ให้บริการแก่สังคม ทั้งทางตรงและทางอ้อม
2. ใช้วิธีการแห่งปัญญาในการให้บริการ (Intellectual Methods) หมายความว่า
ในการปฏิบัติต่อผู้รับบริการของวิชาชีพนั้น ต้องอาศัยความรู้และสติปัญญาเป็นพื้นฐานสำคัญ
มากกว่าการใช้ทักษะหรือความชำนาญเพียงอย่างเดียว
3. ระยะเวลาการศึกษาอบรมยาวนาน (Professional Training) ผู้ประกอบ
อาชีพชั้นสูงต้องมีเวลาในการฝึกอบรมในสถาบันอุดมศึกษาเป็นเวลานานพอสมควร อย่างน้อยเป็น
เวลา 4 ปี หลังจากระดับมัธยมศึกษา
4. ความเป็นอิสระในการประกอบอาชีพ (Professional Autonomy) ผู้
ประกอบวิชาชีพชั้นสูงทุกชนิด สามารถใช้ความรู้ความสามารถทางวิชาการ และการตัดสินใจ
พิจารณางานในหน้าที่ด้วยตนเอง
5. มีจรรยาบรรณ (Code of Ethics) ไว้ควบคุมพฤติกรรมของผู้ประกอบ
อาชีพ เช่น อาชีพแพทย์ ก็มีจรรยาแพทย์ อาชีพทนายความหรือนักกฎหมาย ก็มีจรรยาบรรณของ
นักกฎหมาย เป็นต้น
6. มีองค์การพิทักษ์ผลประโยชน์ (Professional Organization) ผู้ประกอบ
วิชาชีพชั้นสูงทุกคนจะได้รับความคุ้มครองสวัสดิภาพและส่งเสริมความสามารถของตนจากองค์การพิทักษ์
ผลประโยชน์ เช่น นักกฎหมายมีเนติบัณฑิตสภา เป็นต้น

จากเกณฑ์มาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับวิชาชีพครู ก็พบว่า
ลักษณะอาชีพครูจัดเป็นวิชาชีพชั้นสูงได้ดังที่ วิจิตร ศรีสอาน (สุโขทัยธรรมมาธิราช 2527 :
22-25) ได้เขียนไว้ในเอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพศึกษาศาสตร์ ซึ่งกล่าวถึงวิชา
ชีพครูในฐานะวิชาชีพชั้นสูงสาขาหนึ่ง คือเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพชั้นสูงแล้ว
จะเห็นว่าวิชาชีพครูมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานทุกประการ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ คือ

1. วิชาชีพครูมีบริการที่ให้แกสังคมที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงและจำเป็นที่สังคมจำต้อง
มีบริการดังกล่าว วิชาชีพครูถือได้ว่าเป็นวิชาชีพหลักที่เป็นแหล่งกำเนิดของวิชาชีพอื่น ๆ เพราะถ้า
ปราศจากบริการจากวิชาชีพครูแล้ว การพัฒนาคนเพื่อให้เป็นสมาชิกของวิชาชีพอื่น เช่น แพทย์

วิศวกร นักบัญชี ฯลฯ ย่อมจะกระทำไม่ได้ พิจารณาในแง่ที่เห็นได้ชัดเห็นว่า บริการที่วิชาชีพครูให้แก่สังคม เป็นบริการที่จำเป็น เฉพาะเจาะจงไม่ซ้ำซ้อนกับวิชาชีพอื่น รวมทั้งเป็นพื้นฐานของวิชาชีพอื่นด้วย

2. การใช้วิธีการแห่งปัญญาในการให้บริการ วิชาชีพครูต้องใช้วิธีการแห่งปัญญาเป็นอย่างยิ่ง เพราะการสอนเป็นเรื่องของการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ค่านิยมไปสู่เยาวชนของอาศัยความรู้ ความคิด หลักการและทฤษฎีในการให้บริการ การที่ครูมีบทบาทสำคัญในการกำหนดว่าจะสอนอะไร จะสอนอย่างไรจึงจะเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในตัวเองไปในทางที่ปรารถนา เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ต้องอาศัยการวินิจฉัยไตร่ตรองด้วยวิธีการแห่งปัญญา จึงจะสามารถให้บริการได้ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

3. วิชาชีพครูจำเป็นต้องได้รับการศึกษาอบรมให้เป็นผู้ที่มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่จะสอนอย่างลึกซึ้ง มีความรู้กว้างที่จะเข้าใจตนเอง ผู้อื่น และสังคม สิ่งแวดล้อม รู้หลักการและวิธีสอนรวมทั้งสามารถประยุกต์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระยะเวลาที่จะศึกษาเพื่อเตรียมตัวครูเป็นครู จะต้องใช้ระยะเวลายาวนานพอสมควร

4. วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่สมาชิกมีความเป็นอิสระ และมีเสรีภาพทางวิชาการในการให้บริการตามมาตรฐานของวิชาชีพอยู่ไม่น้อยกว่าวิชาชีพอื่น ๆ

5. วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่มุ่งบริการแก่ผู้อื่นมากกว่าการหาประโยชน์จากผู้บริการ จึงต้องเป็นวิชาชีพที่มีจรรยาบรรณ เป็นแนวทางในการปฏิบัติวิชาชีพ เช่นเดียวกับวิชาชีพอื่นที่มีลักษณะอย่างเดียวกัน

6. วิชาชีพครูมีสถาบันวิชาชีพเป็นแหล่งกลางในการสร้างสรรค์รโงมาตรฐานของวิชาชีพ และเป็นแหล่งกลางในการสร้างเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของวิชาชีพ ซึ่งได้แก่ "คุรุสภา"

ความสำคัญของการผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ได้เป็นที่ตระหนักดีต่อกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน สำหรับประเทศไทยโดยจะเห็นได้จากแผนการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งทุกฉบับได้ระบุเรื่องการฝึกหัดครูไว้เป็นส่วนหนึ่งของแผนการศึกษาแห่งชาติเสมอ โดยเฉพาะแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ซึ่งมีผลบังคับอยู่ในปัจจุบัน ได้กำหนดแนวนโยบายและระบบการศึกษาของรัฐเกี่ยวกับการฝึกหัดครูไว้ 2 ข้อ คือ (แผนการศึกษาแห่งชาติ, 2520)

ข้อ 19 รัฐเป็นผู้จัดการฝึกหัดครูทุกระดับและพึงดำเนินการผลิตครูเพื่อให้สถานศึกษาต่าง ๆ มีครูผู้สามารถให้การศึกษาคอนสุมบูรณ์ สมความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ

รัฐพึงโฆษณาการพิเศษคัดเลือกบุคคลที่จะเข้าศึกษาค้นการฝึกหัดครูทั้งนี้เพื่อให้บุคคลที่มีสติปัญญา ความเหมาะสมและมีความสามารถที่จะเป็นครู

ข้อ 35 การฝึกหัดครูเป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างครูให้สามารถปฏิบัติตนและทำหน้าที่เป็นผู้ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการโดยรอบคอบขึ้นในตัวผู้เรียน เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ในระดับวิชชชน จะพึงปฏิบัติใด และมีลักษณะที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทยและระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นปรมุข ยึดมั่นในสุญานชาติ ศาสนา, พระมหากษัตริย์ ทั้งในแง่บุคลิกภาพทั่วไป ความสัมพันธ์ทอศิษย์ และบทบาทตอสังคม

การจัดการฝึกหัดครูเป็นการศึกษาระดับอุดมศึกษา แต่จำมีความจำเป็นสถาบันฝึกหัดครูอาจจะจัดหลักสูตรในระดับที่ต่ำกว่าอุดมศึกษาเพื่อผลิตครู ตามความต้องการของท้องถิ่นด้วยก็ได้

สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวข้างต้นได้เน้นความสำคัญของการฝึกหัดครู ซึ่งเป็นการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยถือว่าการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นลักษณะสำคัญประการหนึ่งของวิชาชีพชั้นสูงและวิชาชีพครูต้องมีการฝึกฝนอบรมอย่างวิชาชีพชั้นสูงทั่วไป

วิชาชีพชั้นสูงจะต้องมีจรรยาบรรณ เพื่อเป็นแนวทางของการปฏิบัติวิชาชีพโดยเฉพาะวิชาชีพหลัก ๆ ในประเทศไทยเราก็ได้มีกฎหมายคุ้มครองการปฏิบัติวิชาชีพอยู่หลายวิชาชีพ เช่น วิชาชีพเวชกรรม วิศวกรรม และสถาปัตยกรรม เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติวิชาชีพ ได้มีกฎหมายกำหนดให้มีการตราจรรยาบรรณสำหรับวิชาชีพชั้น เพื่อให้สมาชิกของวิชาชีพถือปฏิบัติ หากละเมิดก็มีบทลงโทษสถานต่าง ๆ ไว้ด้วย (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะครุศาสตร์, 2529:80)

จากการสัมภาษณ์ของคณะนิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สาขาหลักสูตรและการสอนในเอกสารชุดที่ 6 เรื่อง "มาตรการในการควบคุมจรรยาบรรณสำหรับวิชาชีพ" ได้กล่าวถึงมาตรการในการควบคุมจรรยาบรรณสำหรับวิชาชีพทั้งหมดในประเทศไทย ซึ่งมีอยู่ 7 สาขา ดังตารางต่อไปนี้ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะครุศาสตร์, 2529 : 85)

มาตรการในการควบคุมจรรยาบรรณในแต่ละวิชาชีพที่มีกฎหมายและองค์กร เป็นผู้ควบคุม
จรรยาบรรณ

วิชาชีพ	กฎหมาย	องค์กร
1. แพทย์	- พ.ร.บ. วิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2526 - กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ - กฎหมายอาญา	แพทยสภา
2. พยาบาล	- พ.ร.บ. วิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 - กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ - กฎหมายอาญา + พ.ร.บ. ชำระการพลเรือน พ.ศ. 2518	สภาการพยาบาล
3. สถาปัตยกรรม	- พ.ร.บ. วิชาชีพสถาปัตยกรรม พ.ศ. 2508	คณะกรรมการควบคุม การประกอบวิชาชีพ สถาปัตยกรรม(กส)
4. วิศวกรรม	- พ.ร.บ. วิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505	คณะกรรมการควบคุม การประกอบวิชาชีพ วิศวกรรม (กว.)
5. ทศการ	- พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521	คณะกรรมการตุลาการ (กต.)
6. หนายความ	- พ.ร.บ. หนายความ พ.ศ. 2508	เนติบัณฑิตยสภา
7. ผู้สอบบัญชี	- พ.ร.บ. ผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2505	คณะกรรมการควบคุม การประกอบวิชาชีพ บัญชี (ก.บ.ช.)

สำหรับวิชาชีพครูในประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายควบคุมจรรยาบรรณของครูโดยตรง
ดังนั้น จะเห็นว่าจรรยาบรรณของวิชาชีพครูจึงไม่มีผลในการกำหนดโทษได้เช่นเดียวกับวิชาชีพ
ที่มีกฎหมายควบคุมและคุ้มครอง

วิชาชีพครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทย ถือว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติเป็นผู้นำให้วิทยาการ เป็นวิทยาทาน เพื่อความเจริญของบุคคลและสังคมในความสัมพันธ์ของศิษย์ ครู เป็นบุคคลซึ่งควรแก่ การยกย่อง เคารพ บูชา ในความรู้สึกของคนทั่วไป ครู เป็นแม่พิมพ์ของชาติ ค่านิยมเช่นนี้มีอยู่ใน หมู่คนไทยมาช้านาน (สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2527 : 21)

เมื่อเป็นเช่นนี้ครูจึงได้รับการยกย่องว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง ครูในฐานะที่เป็นบุคลากร หลักของอาชีพครู จึงมีฐานะเป็นสมาชิกของวิชาชีพชั้นสูงที่มีบทบาทสำคัญต่อสมาชิกของวิชาชีพต่อนักเรียนและต่อสังคมเป็นอันมาก ได้มีการวิเคราะห์ห้วงจจัยลักษณะและบทบาทของครูในยุคต่าง ๆ พบว่า ลักษณะและบทบาทของครูในฐานะสมาชิกของวิชาชีพชั้นสูง เปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม สำหรับประเทศไทย ได้มีการประมวล วิเคราะห์ลักษณะและบทบาทที่พึงประสงค์ของครูไว้ครบถ้วนสมบูรณ์ พอสมควรในการวางพื้นฐาน เพื่อการปฏิรูปการศึกษา เมื่อ พ.ศ. 2517 กล่าวคือ ได้กำหนดลักษณะและบทบาทที่พึงประสงค์ของครูไว้ดังต่อไปนี้ (รายงานคณะกรรมการวาง พื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา 2519 : 172 - 174)

1. ลักษณะและบทบาททั่วไป

1.1 รักการอ่าน รักการศึกษา ค้นคว้า ปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีความมั่นใจและศรัทธาในอาชีพครู

1.2 มีความคิดเป็นของตัวเอง กล้าแสดงออกเพื่อเผยแพร่ความคิด เห็นหรือความรู้ใหม่ ๆ ต่อสาธารณชน หรือเพื่อพัฒนาวิชาชีพของตนโดยบริสุทธิ์ใจ

1.3 ประพฤติและวางตนอยู่ในกรอบศีลธรรม จรรยาอันเป็น บรรทัดฐานที่ยอมรับกันทั่วไปในชุมชน

1.4 ประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เลี้ยงชีพพอสมควรแก่สภาพ ฐานะ ฐานะ ฐานะ มีชีวิตดี ออกอม ไม่เห็นแก่ความเจริญทางวัตถุเกินกว่าคุณธรรม และ จริยธรรม

2. บทบาทต่อนักเรียน

2.1 เปลี่ยนแปลงจากบทบาทที่เป็นผู้บอกผู้แสดงนำเสียทุกกรณี ในการเรียนมาเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่ม สนับสนุนให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญ ในกระบวนการเรียนรู้ เป็นผู้ช่วยและแนะนำให้นักเรียนมีเหตุผล, รู้จักวิธีที่จะ ศึกษา ค้นคว้า และเลือกทางของตนเองได้ โดยไม่มีการบังคับให้เชื่อตามครู เปิด โอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอิสระอย่างมีเหตุผล

2.2 ฝึกนักเรียนให้มีความสามารถในการทำงานรวมกลุ่ม, รู้จักวิพากษ์วิจารณ์, ออกหน้าออกหลังการถกวิจารณ์, ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความอดกลั้น มีวินัยในตนเอง สำนึกสิทธิของตนเองและผู้อื่น เคารพกฎของสังคม

ในการอยู่ร่วมกัน รู้จักใช้สิทธิ และพิทักษ์สิทธิ รักษาผลประโยชน์ของ
ส่วนรวม รับผิดชอบ เคารพเสียงส่วนมาก รับฟังเสียงส่วนน้อย

2.3 สนใจศึกษาธรรมชาติ และความแตกต่างในตัวของแต่ละ
คนเพื่อนำมาเป็นข้อสังเกตพิจารณาในการปฏิบัติตัวต่อศิษย์ ให้ความรัก
ความเอาใจใส่อย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้ได้รับความสนิทสนมและความ
ไว้วางใจจากศิษย์เป็นการรู้จักของวางระหว่างครูกับศิษย์อย่างใดผล

2.4 พยายามค้นหาความสนใจ ความสามารถ และความถนัด
ของนักเรียนแต่ละคน เพื่อหาทางส่งเสริมแนะนำการเลือกวิชาและอาชีพ
แก่นักเรียนให้เหมาะสม

2.5 ส่งเสริมให้นักเรียน เป็นคนดีได้ในคุณธรรม จริยธรรม
โดยไม่หลงใหลวัตถุ และเห็นคุณค่าของการรักษาเอกลักษณ์ และวัฒนธรรม
ของชาติ

3. บทบาทต่อสังคม

3.1 มีความรู้ และความสนใจในการเกษตรพอที่จะเข้าใจและ
สามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเกษตร ในท้องถิ่นใดเป็นอย่างดี โดย
คำนึงว่า สังคมไทยส่วนใหญ่เป็นสังคมเกษตรกรรม

3.2 ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยแก่ชุมชน
โดยประพฤติกายเป็นแบบอย่าง และชักนำผู้นับในปฏิบัติตามโอกาสอันเหมาะสม

3.3 รักความยุติธรรม และกล่าหาญที่จะต่อสู้เพื่อความเป็นธรรม
ของสังคม ด้วยปัญญาและสติ ตามกระบวนการที่ถูกของเหมาะสมตามครร-
ลองของชนธรรมนิยมประเพณีวัฒนธรรม และตามสิทธิแห่งกฎหมาย

3.4 หาโอกาสมีส่วนร่วมโดยเต็มใจในกิจกรรมด้านต่าง ๆ
ของท้องถิ่น อนุรักษ์ความเป็นที่ปรึกษาหรือช่วยแก้ปัญหาของท้องถิ่นโดยเฉพาะ
ชนบท เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพและความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับ
ชุมชนในท้องถิ่น

เกี่ยวกับมาตรฐานของวิชาชีพครู อ่ำไพ สุจริตกุล (2530 : 13) ได้เสนอแนวคิด
ไว้ว่า สิ่งที่จะทำให้มีมาตรฐานอยู่เสมอสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู คือ

1. มีความรู้ ได้แก่ความรู้ทั่วไป ความรู้ในเนื้อหาที่จะสอน และความรู้ในวิชาชีพ-
ครู ตลอดจนหน้าที่ของครู
2. ทักษะ ได้แก่การสอนและการปฏิบัติหน้าที่ครู
3. คุณธรรมนิยม ได้แก่จริยธรรม คุณธรรม และคตินิยมในความเป็นครู

ด้านการกำหนดมาตรฐานกำหนดตำแหน่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และความรับผิดชอบของ
ครู (คุรุสภา 2521 : 17-18) ได้กำหนดไว้ดังนี้

1. ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การอบรม การปกครอง ดูแล ให้คำแนะนำ
และแนะแนวทาง ๆ
2. ศึกษาวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน
3. ให้บริการแก่สังคมในสถานวิชาการและสถานอื่น ๆ
4. นิเทศในสาขาวิชาที่รับผิดชอบ
5. ช่วยงานธุรการ และงานบริการของสถานศึกษา
6. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ในค่านิยมบาทและหน้าที่ ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2527 - 9-11) ได้กล่าว
ถึงบทบาทและหน้าที่ของครูในบทความเรื่อง "ครูศึกษากับอนาคตของประเทศไทย" โดยกล่าวไว้ว่า
บทบาทหน้าที่ของครูสำหรับอนาคตนั้นคือ

1. ครูเป็นผู้สอนและถ่ายทอดความรู้
2. ครูต้องเป็นผู้นำทางความคิด และการแก้ปัญหา
3. ครูจะต้องเป็นแบบอย่างของความสามารถพัฒนาปรับปรุงกับความเปลี่ยนแปลง และ
สภาพการณ์ต่าง ๆ
4. มีโลกทรรศน์กว้าง
5. มีความยืดหยุ่นคล่องตัว
6. ทันสมัย
7. มีคุณธรรมจรรยาที่เหมาะกับวิชาชีพครูและการพัฒนาประเทศ

ในด้านที่เกี่ยวกับสมรรถภาพในการเป็นครู สาโรช บัวศรี (2521 : 9-10) ได้
กล่าวว่าบุคคลที่จะเป็นครูได้นั้นจะต้องมีสมรรถภาพในการเป็นครู หรือความสามารถกระทำกร
ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี คือ

1. สามารถทำการสอนได้เป็นอย่างดี

2. สามารถอบรมแนะแนว และการปกครองได้เป็นอย่างดี
  3. สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี
  4. สามารถสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีงามและร่วมมือกับชุมชนเป็นอย่างดี
  5. สามารถเป็นครูชั้นอาชีพได้เป็นอย่างดี
- ข. เกณฑ์เนื่องในฐานะบุคล

ครูเป็นวิชาชีพที่จำเป็นที่สุดในการสร้างคุณภาพของคน เพื่อช่วยพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า (จันทวรรณ เทวรักษ์ 2524 : 28) คราวใดที่เราเชื่อว่าการศึกษามีผลกระทบต่อสังคมที่ยิ่ง ย่อมจำเป็นต้องมีผู้ถ่ายทอดมรดกที่หากามีได้นี้ให้บุตรต่อไป ซึ่งหน้าที่นี้จึงตกอยู่กับครู นอกเหนือจากการถ่ายทอดวิชาการแล้ว ครูยังมีหน้าที่อบรมให้ศิษย์เป็นผู้มีความประพฤติดี เป็นพลเมืองดีของประเทศทั้งนี้เพื่อความในมหกตอนของท่าน ม.ล.ปิ่น มาลากุล (จันทวรรณ เทวรักษ์ 2524 : 29) ความว่า

"อันอบรมมนัสให้ศิษย์นั้น
ศิษย์จะศิมีชื่อหรือดมจม
เพียงแต่วันละนาทียังดีถม
อาจเป็นเพราะอบรมหนึ่งนาที"

และ

"ผู้ใดสอนบทความตามหลักสูตร
ใคร เผาปลุกความดีทุกวี่วัน
คือผู้ผูกแทนตัวรากดาชยัน
รู้ไว้เถิดผู้นั้นนั่นแหละครู"

ด้วยหน้าที่ที่มีความสำคัญต่อประเทศ ครูจึงเป็นวิชาชีพที่ได้รับการยกย่องเสมอมาโดยเฉพาะในสังคมไทย ดังพระบรมราชาโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรการศึกษาบัณฑิต ณ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร วันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2511 ความว่า

"...ไทยเราเคารพยกย่องครูมาก สงเคราะห์ครูเข้าไว้ในบุพการี รุงจากบิดามารดา ไฉนผู้ใดแบ่มียศศักดิ์ มีอำนาจเพียงใดก็ยังไม่ยกย่อง, เชื้อฟังกู ไม่ลบหลู่ ไม่ล้มคร เพราะเราถือว่า ครูครูผู้ปลูกฝังความดีให้แก่เรา เป็นผู้ปั้นเราให้เป็นคนดีมีประโยชน์ จิตใจของครูหนักกว่าความเมตตา ความเมตตาทำให้ครูเห็นแก่ศิษย์ยิ่งกว่าเห็นแก่ตัว จึงมุ่งที่จะสั่งสอนและอบรมศิษย์ใหม่ความคิดและความรู้ สามารถเสียสละความสุข ความสะดวก สบาย และแนวความสนุกคะนองใจ เพื่อประโยชน์ของศิษย์ ครูของไทยจึงผูกพันใจศิษย์ให้เคารพรักใคร่ใคร่กันคง"

จากการแสดงปาฐกถาพิเศษ เนื่องในโอกาสการประชุมครู วิทยาลัยครูทั่วประเทศ ของพุทธทาสภิกขุ (อ้างใน เฉลียว บุรีรักษ์ และคณะ 2520 : 9) ความว่า

"...ครูคือผู้นำทางวิญญาณ หรือยกสถานะของมนุษย์ ให้ขึ้นอยู่กับฐานะที่น้ำท่วม ไม่โต และเป็นปุถุชนบุคคล คือเป็นที่พึ่งของสัตว์สังคม จนหนังสือที่ใครจะมาเป็นนายจ้างได้ เป็นอาชีพที่ประเสริฐสุดจนไม่อาจเป็นสะพาน หรือเรือจ้างให้แก่อำชีพอื่น ๆ เป็นผู้บริหารปกครอง ทั้งปวงอยู่ในฐานะเครื่องสักการบูชา ไม่ใ้รับเงินเดือน ไม่ใ้รับจ้าง..."

ในค่านคุณลักษณะของครูไทย ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปนั้น คิดถก บุญเรืองรอด (2526 : 2) ได้พบว่า คุณลักษณะของครูไทย เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปและเป็นปุถุชนบุคคล ขึ้นอยู่กับสภาวะสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจของแต่ละบุคคลแต่ละสมัย การศึกษาของไทยในยุคก่อน ใ้รับอิทธิพลจากประเทศตะวันตก นับแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้นมา อาศัยวัดเป็นแหล่งถ่ายทอด ความรู้ ควบคู่กับคุณลักษณะของครูไทยแต่ดั้งเดิมก็คือ คุณลักษณะของพระโดยทางพุทธศาสนา ครูจะตอง เป็นผู้เคร่งครัดศีลธรรม เป็นตัวอย่างที่ดีของศิษย์ ครูจึงเป็นที่ยอมรับนับถือของคน ทั่วไปเช่นเดียวกับพระ ครั้นเมื่อมีการจัดการศึกษาแบบชาวตะวันตก คุณลักษณะและบทบาทของ ครูเริ่มเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษา ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามระบบการปกครอง และสภาพทาง เศรษฐกิจ ซึ่งผู้เรียนตองเรียนมากขึ้น ครูตองทำงานหนักขึ้น และครูใ้กลายเป็น เป็นข้าราชการรับเงินเดือนประจำเช่นเดียวกับข้าราชการทั่วไป แต่การยกย่องในตัวครูยังเป็น อยู่เช่นเดิม คือ ยังเป็นปุถุชนบุคคล ควบคู่กับครูจะตองวางตนให้เหมาะสมกับตำแหน่งที่ใ้ได้ โดยเฉพาะเกี่ยวกับตัวครูใ้จะตองปรับปรุงการประพฤติปฏิบัติหน้าที่ใ้ดีที่สุด และส่วนใ้ใหญ่ใ้มีผล สรูปที่คล้อยตามกันว่า ครูเป็นวิชาชีพที่มีผลต่อการอบรมสั่งสอนในค่านความรู้ และความประพฤติ ที่ดีงาม โดยครูจะตองประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และนอกจากนี้ เติมสิริ บุญสิงห์ (2527 : 17) ได้แสดงความคิดเห็นใ้ในบทความเรื่อง "ว่าแต่เขา" ความว่า "...ครูไม่เหมือนกับ อาชีพอื่น คนจะใ้ยวสอนคนนั้น หลักใ้มีอยู๋นิดเดียวเท่านั้นว่า จะห้ามเขาไม่ให้ทำอะไร ตัวตอง ไม่ทำ หากจะทำตองทำให้เขาเห็น ถ้าหนุ่ใครเขาใ้ทำอะไร ตัวเองตองแสดงหรือทำ เป็นตัวอย่างใ้..."

ส่วนในด้านความสำคัญของครู ชีวบุทข เสนิงศ์ ณ อยุธยา ได้สรุปความสำคัญ
ของครูไว้ในเอกสารการสอน หน่วยที่ 15 ชุคศึกษาวรรณกรรมประถมศึกษา (มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาชิราช 2523 : 381-382) ไว้ดังนี้

1. ครูเป็นพัฒนาคน พัฒนาทั้งด้านความรู้ ความสามารถที่จะเป็นประโยชน์ในการ
ดำเนินชีวิตต่อไปได้ พัฒนาจิตใจให้เป็นผู้มีจิตใจสูง รู้จักนึกชอบชั่วดี คิดและปฏิบัติแต่ในสิ่งดีงาม
พัฒนาจริยธรรม และความประพฤติให้เป็นพลเมืองดี มีคุณธรรมประจำใจ

2. ครูเป็นผู้ชี้แนะทางความคิดให้แก่มิษย์ ให้มิษย์ได้รู้จักคิดเลือกตัดสินใจแก้ปัญหาด้วย
เหตุผล ตลอดจนการเข้าใจตนเองอันจะนำไปสู่การปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น

3. ครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่มิษย์และบุคคลทั่วไปทั้งในด้านการประพฤติปฏิบัติ และ
ความคิดความอ่าน

4. ครูเป็นตัวจักรสำคัญในการดำเนินการศึกษาอันเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา
ประเทศให้เจริญก้าวหน้า

5. ครูเป็นผู้มีส่วนอย่างสำคัญในการสร้างเสริมเสถียรภาพของประเทศ ในด้านสังคม
เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครองในันคง เพราะสามารถถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ
ปลูกฝังค่านิยม เจตคติ ตลอดจนความสำนึกทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการปกครองให้
แก่เด็กปละประชาชนได้มากที่สุด

6. ครูเป็นผู้ช่วยเหลือ และพัฒนาชุมชนที่ตนทำงานอยู่ให้เจริญขึ้นได้ เนื่องจากครู
สภาพและปัญหาของท้องถิ่นดีกว่าข้าราชการฝ่ายอื่น ๆ

ทางด้านพื้นฐานสำคัญของการ เป็นครู เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (2492 :
8-15) ได้กล่าววว่า ครูจะต้องยึดธรรมเนียมขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้แก่ สัตตสัทธรรม คือ
ธรรมอันดี 7 ประการ ซึ่ง เป็นพื้นฐานสำคัญของการ เป็นครู มีดังนี้คือ

1. ศรัทธา ครูพึงสร้างความศรัทธาในอาชีพครูและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู
2. หิริ ครูพึงเกิดความละอายใจในการกระทำบาปทั้งปวง
3. โอตตัปปะ ครูพึงเกรงกลัวต่อบาป ในการกระทำการทุจริตทั้ง กาย วาจาและใจ
4. พาหุสัจจะ ครูพึงหาความรู้ใส่ตัวให้มากที่สุดจนเป็นนักปราชญ์ได้
5. วิริยะ ครูพึงสร้างความขยันหมั่นเพียรในการสอน และการอบรมมิษย์

6. สติ ครูฟังมีสติรอบคอบไม่ประมาท และมีความรับผิดชอบ
7. ปัญญา ครูฟังมีสติปัญญาอันฉลาดศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ ด้วยความเข้าใจ แล้วสามารถนำมาถ่ายทอดให้แกศิษย์ได้

พระวรคัถ์ วรรฆโม (2522 : 306-308) ได้ให้แนวคิดแนวปฏิบัติของการเป็นครูที่สมบูรณ์ไว้ดังนี้

1. ครูต้องมุ่งมั่นในเรื่องทางวิญญาณ เพราะครูเป็นผู้นำทางวิญญาณ มีหน้าที่ยกระดับจิตใจของศิษย์ให้สูงขึ้น โดยครูจะต้องถือเอาเป็นการรับผิดชอบต่อครูโดยตรง

2. ครูต้องมีธรรมะ ธรรมะสำหรับครูที่จะช่วยให้ครูทำหน้าที่อบรมสั่งสอนศิษย์ ให้ได้ผลเต็มที่นั่นคือ ครูต้องมีความอึ้งใจ มีจิตปราโมทย์ หลอเลี้ยงชีวิตครูให้มุมานะ มีฉันทะชีวิตครู จะเอื้อมระอาและนาเบือหมาย

3. ครูต้องเป็นพระโพธิสัตว์ พระโพธิสัตว์คือบุคคลผู้ทศตนเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น อุดมคติของพระโพธิสัตว์มีว่า "เราจะยอมลำบากเพื่อให้ผู้อื่นสบาย" พระโพธิสัตว์ยึดถือคุณธรรม 4 ประการ ที่ครูควรรยึดถือปฏิบัติดังนี้คือ

- 3.1 สุทธิ คือความบริสุทธิ์ ถ้ามีอยู่ในดวงจิตของครู จิตของครูจะบริสุทธิ์สะอาด ปราศจากกิเลส โสภะ โทสะ โมหะ ไม่เห็นแก่ตัวโดยความโลภ และกอบโกย ไม่มีความอาฆาตพยาบาท มีแต่การให้อภัยและมีเมตตาจิตในศิษย์

- 3.2 ปัญญา มีปัญญาสว่างไสว เพื่อเป็นการแก้ปัญหาของตัวเองและศิษย์ ครูควรใช้ปัญญาเพื่อปรับปรุงและส่งเสริมให้ศิษย์เป็นผู้เจริญก้าวหน้า โดยไม่หวังผลตอบแทนจากศิษย์ เป็นการให้ความช่วยเหลือแก่ศิษย์ด้วยความเสียสละ และด้วยความบริสุทธิ์ใจ ครูต้องใช้ปัญญาทบทวนว่า อะไรคือ เหตุแห่งความเสื่อมและความเจริญของชีวิต แล้วแนะนำสั่งสอนศิษย์โดยไม่ปิดบัง

- 3.3 เมตตา ในจิตใจของครูมีเมตตาอันไม่มีที่สิ้นสุด ครูจะต้องให้ความเมตตาต่อศิษย์ แม้การอบรมสั่งสอน การตัดเตือน และการลงโทษ ก็ควรใช้ความเมตตาเป็นหลัก

- 3.4 ขันติ คือการยอมเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อศิษย์ ครูจะต้องอดทนต่อความเหนื่อย ทั้งทางกาย ทางจิตและทางวาจา โดยคิดเสมอว่าเราเป็นครู

ส่วนที่เกี่ยวกับวิญญาณของความเป็นครูนั้น บรรจง ชูสกุลชาติ (2521 : 40-49) ได้เขียนบทความเรื่อง "Teaching Spirit" ได้สรุปเกี่ยวกับการมีวิญญาณครู ดังนี้

1. เป็นผู้ที่เชื่อถือได้ เพราะมีคุณธรรมและความจริงใจ
2. มีมรรยาท
3. มีความใฝ่สูง
4. เห็นความสำคัญของเด็ก เข้าใจและรู้จักเด็ก
5. รู้จักสุขภาพอนามัย
6. มีอุดมคติ
7. ไม่เล่นพรรคเล่นพวก มีหัวใจที่ปะทะและยึดมั่นในความถูกต้อง
8. ร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ
9. รักโรงเรียน
10. อุดหนุน
11. สุจริตต่ออาชีพและชาติบ้านเมือง
12. ภูมิใจในอาชีพของตน
13. รวมงานเป็นคณะได้

ส่วนที่เกี่ยวกับลักษณะและงานของครูที่มีคุณภาพนั้น นิกา เพชรสม (2524 : 38-47) ได้เสนอไว้ดังนี้คือ

1. ครูต้องมีความรู้วิชาพื้นฐานอย่างถ่องแท้ ในวิชาที่สอน และต้องพยายามปรับปรุง โดยการศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติมให้เป็นผู้มีความรู้กว้างขวาง ทันต่อเหตุการณ์เสมอ
2. ครูต้องมีความรู้วิชาชีพหรือความรู้วิชาชีพครู เช่น วัสดุวิธีสอน รู้จิตวิทยาในการสอน รู้จักเลือกและใช้สื่อการเรียนการสอนได้เหมาะสม รู้จักนำเทคนิคและวิธีสอนใหม่ ๆ เข้ามาใช้
3. ครูต้องมีทักษะในการสอนคือ รู้จักใช้วิธีสอนได้หลายวิธีถ่ายทอดและอธิบายข้อเท็จจริงได้อย่างชัดเจน สอนให้นักเรียนรู้จักค้นคว้า เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอย่างอิสระ อย่างมีเหตุผล รู้จักวิธีวัดผลประเมินผล

4. เจตคติของครู ควรรักษาและศรัทธาในอาชีพครูมีความเมตตากรุณาแก่เด็ก และมีความจริงใจ รู้จักทำงานร่วมกับคนอื่น มีระเบียบ เข้าใจตนเองและผู้อื่น เป็นมิตรกับคนทั่วไป แต่งกายสุภาพเรียบร้อย

5. หน้าที่และงานของครู ครูต้องทำงานธุรการของชั้น งานปกครองชั้น งานจัดห้องเรียน อบรมความประพฤติ และแนะแนวนักเรียน และมีหน้าที่ต่อชุมชน

6. ครูต้องมีความรับผิดชอบสูงและมีน้ำใจเป็นครู

7. ครูจะต้อง เป็นผู้ได้รับความเชื่อถือจากศิษย์อย่างแท้จริง รู้จุดบกพร่องของตนเอง กลายอมรับความจริง ครูและศิษย์สามารถทำงานด้วยกันอย่างเป็นประชาธิปไตย

ในค่านิยมลักษณะของครู บิดเดิล (Biddle 1967 : 346-347) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูว่า ควรมีอยู่ด้วยกัน 3 ประการคือ

1. คุณลักษณะด้านพฤติกรรมของครู คือ ยอมรับความคิดเห็นของครู ยกย่องชมเชยศิษย์ แนะนำแนวทางแก่ศิษย์

2. คุณลักษณะด้านกิริยามารยาท คือ มีความสามารถควบคุมอารมณ์และความประพฤติ มีความสำรวม

3. ลักษณะด้านพฤติกรรมการสอนของครู ในขณะที่ทำการสอนในชั้นเรียน คือมีบุคลิกภาพดี มีความสามารถในการสอนได้ดี

ในค่านิยมของครู เบลลิส (Billis 1981 : 93) ได้กล่าวถึงค่านิยมของครูไว้ดังนี้ ครูจะต้องเป็นผู้สร้างเสริมความสามารถและทักษะที่จำเป็นในการที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน

และในค่านิยมของครูนี้ เดวี (Dewey 1961 : 311-322) ได้กล่าวไว้ว่า ครูจะต้องเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานงานต่าง ๆ ให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี

ในค่านิยมของครูที่เคเบอรี่ (Kenberry 1974 : 212) ได้กล่าวถึงลักษณะของครูที่ดีดังนี้ ครูจะต้องมีความประพฤติดี มีบุคลิกภาพดี สามารถเป็นแบบอย่าง และเป็นผู้นำในห้องเรียนแก่ศิษย์ได้ มีความสามารถในการสอนได้เป็นอย่างดี

ในคานของความเป็นครู ไพฑูรย์ สินดารัตน์ (2527 : 25-30) เขียนบทความ เรื่อง "การเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดครู" ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของบัณฑิตทางครุศาสตร์ ไว้ ดังนี้

1. มีความเป็นครู ครูที่ดีคือ ครูที่สามารถสอนได้อย่างดีที่สุด มีคุณธรรมสูงสุด ใฝ่คิดปการสอนเต็มที่ กำหนดจุดมุ่งหมายได้ดำเนินการตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ได้ประเมินผล อย่างถูกหลักวิชา และติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการของตนเองอยู่เสมอ
2. มีความเป็นบัณฑิต ได้แก่ ความสงสัยและแสวงหาอยู่เป็นนิจ เป็นนักวิเคราะห์ วิจัย นักค้นคว้า เป็นนักปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงควบพร้อมกันไป

ในคานความสำคัญของครู พระราชบัญญัติฉบับที่ 2525 : 13 เป็นอีกผู้หนึ่งที่ ได้ทำให้เห็นถึงความสำคัญของครูไว้ว่า "...การเป็นครูนั้นเป็นงานหนัก เป็นงานที่ต้องเสียสละ เพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น เป็นงานที่ทำให้ มีใจเป็นงานที่ทำให้เอา ผู้ใดสมัครเป็นครู ก็แสดง- ว่าเป็นคนมีจิตใจสูง มีความเสียสละชีวิตเพื่อผู้อื่นโดยแท้... สิ่งที่ครูได้รับตอบแทนคือ ความเป็น ปุชนิยมบุคคล ความเป็นปุชนิยมบุคคลเป็นความปรารถนาที่มีอยู่ในหัวใจของครู นับเป็นงานของครู เป็นเองโดยธรรมชาติ ไม่มีใครสั่งให้ ไม่มีใครดุดออกไปได้ การเป็นปุชนิยมบุคคลของศิษย์ ตลอดถึงคนทั่วไปนั้น เป็นจากหน้าที่ที่ใดทำแก่ศิษย์ของตน หน้าที่ของครูก็หมายถึง ความเป็น ผู้นำของศิษย์ไปสู่ความมีคุณค่าทางปัญญา ทางความสามารถ ทางปฏิบัติ และทางสร้างสรรค์ ทั้งหลายทั้งปวง..."

จากที่กล่าวมานี้ จะเห็นว่าครูเป็นวิชาชีพที่สำคัญที่สุดในการสร้างคุณภาพของคน ดังนั้นอาจารย์ที่ทำหน้าที่สร้างครูทั้งในปัจจุบันและอนาคต มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีงามทั้งในคานความรู้และคุณธรรม

ตอนที่ 2 ผลการสัมมนาและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลของการสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับจรรยาบรรณของวิชาชีพครู มีดังนี้

อารี สันทวิและคณะ (2527 : 59-74) ได้สรุปลักษณะครูที่พึงประสงค์จากการสัมมนาในเรื่อง "การปฏิรูปการฝึกหัดครูตามโครงการพัฒนาอาเซียน" ไว้ดังนี้คือ

1. มีความเป็นครู คือทำหน้าที่เป็นแบบอย่างที่ดี รักเมตตา ปราณีเด็ก รักอาชีพครู ใฝ่รู้ โลกทัศน์กว้าง รับผิดชอบหน้าที่ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีวุฒิภาวะ ยุติธรรม มีชีวิตที่สงบ และเรียบง่าย มีบทบาทในการช่วยเหลือชุมชนมากขึ้น

2. มีความรู้ดี ในด้านดังต่อไปนี้

2.1 วิชาเฉพาะมีความรู้ลึกซึ้ง เหมาะสมตามลำดับการศึกษาที่จะสอน

2.2 วิชาชีพครู วิทยาการจัดการ จิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การวิจัย การประเมินผล

2.3 ความรู้ทั่วไป โดยเฉพาะเรื่องการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์ ธรรมชาติ

3. มีความสามารถในการสอน วิธีการอบรม การพัฒนาและการเป็นผู้นำ ผู้ตาม และผู้ประสานงานที่ดี โดยได้รับการฝึกปฏิบัติเหมาะสมจนเกิดทักษะ

จากการสัมมนาในเรื่องเดียวกันนี้ ได้กำหนดลักษณะของครูที่ต้องการไว้ดังนี้

1. มีคุณธรรมจรรยา

2. มีความสามารถในการสอน

3. มีความสามารถในการวิจัย พัฒนา และเฝ้าหาความรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2520 : 20-27) ได้จัดสัมมนาร่วมกับกรมการฝึกหัดครู ซึ่งผลของการสัมมนาพบว่า อาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูจำนวนมากที่ยังสงสัยในบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของตนว่ามีอะไรบ้าง ทำให้ไม่มีความมั่นใจในการปฏิบัติงาน และการปรับปรุงตนเอง และยังพบว่า อาจารย์ในวิทยาลัยครูยังมีความเข้าใจในบทบาทของตนเองว่าเป็นเพียงผู้บรรยายในสถาบันอุดมศึกษาเท่านั้น

และจากการสัมภาษณ์ของคณะนิเทศศาสตร์คณะศึกษาศาสตร์ สาขาหลักสูตรและการสอน
ได้สัมภาษณ์เรื่อง "คุณธรรมสำหรับบูรณาการวิชาชีพครู" (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะศึกษาศาสตร์
2529 : 89-102) ได้วิเคราะห์คุณลักษณะเด่นของครูที่เด่นในหนังสือประวัติครู จำนวน 24 ท่าน
ได้ผลสรุปการประพฤติปฏิบัติของครูในส่วนที่สอดคล้องกัน อันพึงมีของครู มีดังนี้คือ

1. ตั้งใจทำงานอย่างจริงจังด้วยความรัก และความรับผิดชอบ
2. มีความขยันขันแข็ง
3. มีความเสียสละ
4. เป็นคนที่ไม่รู้ ใฝ่เรียน
5. อุทิศเวลาให้กับงานราชการ
6. มีกิจกรรมทางสุขภาพเรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตน
7. มีความเมตตากรุณา
8. มีความซื่อสัตย์สุจริต
9. มีอารมณ์แจ่มใสรวดเร็ว
10. มีอารมณ์ขัน
11. มีมนุษยสัมพันธ์ดี ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ห่วงใยเอาใจใส่ต่อศิษย์
12. ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์โดยไม่ปิดบังอำพราง

การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ควรกำหนดเป็นจรรยาบรรณของอาจารย์ มีดังนี้

ธีระ รุณเจริญ และคณะ (จากการเรียบเรียงของติลก บุญเรืองรอด 2525:3-8)

ได้ทำการวิจัยเรื่อง Philosophy of Teacher Education : Thailand เพื่อศึกษา
ลักษณะของครูไทยในอนาคต กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 1,195 คน จาก 9 จังหวัดใน 4 ภาคของ
ประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย 3 กลุ่มใหญ่คือ กลุ่มผู้เรียน กลุ่มครู และบุคลากรทางการศึกษา
การสำรวจวิถีชีวิตการสัมภาษณ์ได้ผลสรุปว่า วิชาชีพครูถูกจัดอันดับว่าเป็นอาชีพที่สำคัญที่สุดของไทย
ครูในอนาคตจะต้อง เน้นผู้ที่มีลักษณะบางอย่างมากกว่าปัจจุบัน คือความยุติธรรม ความคิดก้าวหน้า
ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความรู้รอบด้านที่กว้าง การเข้ากับคนอื่นได้ดี มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
ความรอบคอบ ความกตเวทิตา ความมีเหตุผล ความอดทน ความมีคุณธรรม ความเป็นผู้นำ

ฉลอง บุญญานันต์, ศุภชัย ศุภรพรรณ และสมคิด อิทธิระวิวัฒน์ (2525 : 61-62) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "จรรยาบรรณของผู้สอนใหม่มหาวิทยาลัย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่ามีพฤติกรรมอะไรบ้างที่ควรกำหนดเป็นจรรยาบรรณของอาจารย์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ หัวหน้าภาค จำนวน 241 คน จากมหาวิทยาลัย 5 แห่งทั่วประเทศ ได้ผลสรุปว่า พฤติกรรมที่ควรกำหนดเป็นจรรยาบรรณของผู้สอนใหม่มหาวิทยาลัย ได้แก่ ให้ความสำคัญในวิชาที่ตนเองสอนให้กว้างขวางลึกซึ้ง ตั้งใจสอนอย่างดีและสม่ำเสมอ ยึดถือวางแผนสอนและงานแนะนำศิษย์เป็นหน้าที่สำคัญในอาชีพครู ปฏิบัติหน้าที่ครูด้วยใจศรัทธาในอาชีพครู ตั้งใจปฏิบัติงานเพื่อศิษย์และการศึกษาด้วยความเสียสละ เอาใจใส่และให้คำแนะนำปรึกษาแก่ศิษย์อย่างดี ปฏิบัติตนต่อศิษย์และผู้อื่นด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และยุติธรรมเสมอ ให้บริการทางวิชาการแก่สังคมโดยสุจริตใจ ปฏิบัติตนโดยยึดมั่นในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ รักษาความสามัคคีและชื่อเสียงของสถาบันที่ตนสังกัดอยู่ ปฏิบัติหน้าที่โดยรักษาผลประโยชน์ของสถานศึกษาและส่วนรวม รักษาความลับของศิษย์ เพื่อนร่วมงาน และสถานศึกษา ปฏิบัติตนต่อสาขาวิชาอื่นด้วยใจเป็นธรรม ปฏิบัติตนต่อศิษย์และผู้อื่นด้วยความสุภาพเรียบร้อย ปฏิบัติตนตามแบบธรรมเนียมที่ดีของสถานศึกษา สนับสนุนและปฏิบัติตามนโยบายของรัฐด้วยความบริสุทธิ์ใจ

วิทยาดัชฌ์บ้านสมเด็จเจ้าพระยา (2518 : 73) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ลักษณะของครูที่สังคมต้องการ" เพื่อให้ได้มาซึ่งลักษณะของครูที่ดี ที่จะถือเป็นแนวทางปรับปรุงการเรียนการสอนนักศึกษาฝึกหัดครู เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความรู้สึกลึกซึ้งของสังคม กลุ่มตัวอย่าง เป็นประชากรในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยครู นักเรียน นักศึกษา ผู้ปกครอง นักการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเห็นว่า ความประพฤติดีของครู มีความสำคัญเท่ากับความรู้อย่างยิ่ง และนอกจากนี้สังคมส่วนมากมีความต้องการให้ครูประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนตลอดเวลา

มันทนา ปิยะมาตา (2511 : 98) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาคุณลักษณะของครูในจังหวัดพระนครและธนบุรี โดยใช้วิธีการชื่อ The Critical Incidental Technique (C.I.T.) พบว่าคุณลักษณะของครูที่ดีทางด้านการสอนเมื่ออยู่ 9 ลักษณะคือ

1. การส่งเสริมให้กำลังใจ ยกย่องชมเชยนักเรียน
2. มีความเมตตากรุณาต่อนักเรียน
3. การสอนดี
4. การให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักเรียน
5. มีเหตุผลเป็นประชาธิปไตย
6. มีความยุติธรรมข้อตรง
7. มีบุคลิกภาพดี
8. มีความอุปการะแก่นักเรียน
9. มีสัมพันธภาพอันดีกับนักเรียน

บุญสนอง ไกรเนตร (2515 : 38) ได้ศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพด้านความแตกต่างระหว่างผู้ที่ศึกษาระดับปริญญาตรี และวิชาชีพพยาบาล ได้สรุปคุณลักษณะของครูทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยพิจารณาคุณลักษณะเด่นพิเศษว่า บุคคลจะดำรงอาชีพครูนั้น ต้องเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพหรือคุณลักษณะที่ดีเป็นที่พึงปรารถนาของสังคม คือ

1. มีความยุติธรรม
2. มีความมานะอดทน
3. มีความสุภาพอ่อนน้อม
4. มีความเมตตากรุณา เห็นอกเห็นใจนักเรียน
5. สนใจนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ
6. ความคุมอารมณ์ได้ดี สุขุมเยือกเย็น
7. รักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย
8. ยอมรับนิโคชนบในสิ่งที่ตนกระทำ
9. มีสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียนและผู้อื่น
10. มีความกระตือรือร้น ราวเริง แจมใส
11. มีทัศนะเป็นประชาธิปไตย
12. มีลักษณะ ท่าทางดี มารยาทงดงาม
13. มีความมีนิสัยสุจริต

14. มีอารมณ์ขัน
15. แต่งกายเรียบร้อยและสะอาด
16. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
17. มีความรู้กว้างขวาง รักความก้าวหน้า ศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ
18. มีความสามารถในการสอน และปรับปรุงวิธีการสอน
19. ตั้งใจทำงานและรับผิดชอบงาน
20. เข้าใจตนเองและผู้อื่นได้ดี
21. มีสุขภาพและอนามัยดี
22. มีความเสียสละ
23. มีความร่วมมือดี

จำเนียร น้อยหาซาง 2521 : 74-76) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ครูที่ในทัศนของเด็ก โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 5 ทุกจังหวัด เป็นจำนวน 2,418 คน ชาย 1,203 คน หญิง 1,215 คน ผลการวิจัยสรุปในค่านความประพฤติกของครู มีดังนี้ คือ

1. ไม่เห็นด้วยกับการที่ครูจะไปเที่ยวพักผ่อนในสถานเริงรมย์ต่าง ๆ
2. ไม่อยากให้ครูดื่มสุรา เล่นการพนันไม่ว่าจะเป็นที่สโมสรข้าราชการหรือสถานที่
ทั่ว ๆ ไป
3. ครูควรประพฤติตัวดีกวาข้าราชการอาชีพอื่น ๆ เช่น หมอ หนายความ ตำรวจ
ทหาร และข้าราชการปกครอง
4. ครูควรประพฤติตัวเรียบร้อย แต่ไม่ถึงกับจะเหมือนผ้าพับไว้
5. ครูควรเป็นกันเองกับเด็ก
6. ครูควรรู้วัฒนธรรม แต่ไม่ต้องเคร่งครัดมากนัก

เจดีย์ว บุรีรักษ์ดี และคณะ (2520 : 363-367) ได้ทำการวิจัยเรื่องลักษณะของ
ครูที่ดี โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 6 กลุ่ม ประกอบด้วยครูและศึกษานิเทศก์ นักเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิ
ผู้บริหารการศึกษา ผู้ปกครอง และพระ จำนวนทั้งสิ้น 7,762 คน ใช้คำถามปลายเปิด
ปรากฏวาคณะผู้วิจัยได้ขอสรุปของคุณลักษณะของครูที่เรียงตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

1. มีความเที่ยงธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และตรงต่อเวลา
2. มีความเข้าใจในหลักสูตร ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเสมอ รับผิดชอบในหน้าที่ การงาน รับผิดชอบในการกระทำของตน กระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์
3. รู้จักมุ่งหมายในการจัดการศึกษาของชาติ มีความสามารถในการอธิบาย มีความสามารถในการวิเคราะห์ งดเว้นสิ่งเสพติดทั้งปวง เอาใจใส่ ป้องกันโรคติดต่อ มีความเมตตากรุณา ไม่ทำตัวเสเพล ไม่กระทำผิดเรื่องชู้สาว มีศรัทธาในอาชีพครู รู้จักปกครองแบบประชาธิปไตย รู้จักและเข้าใจเด็ก มีระเบียบวินัย มีเหตุมีผล ส่งเสริมความรักชาติ และรู้จักรักษาความลับของทางราชการ
4. มีความสามารถในการสอน การปกครองชั้น มีการปรับปรุงวิธีสอนอยู่เสมอ เอาใจใส่ในเรื่องความสะอาดของร่างกาย มีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีอารมณ์ดี เป็นมิตรกับนักเรียน ช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาและรู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา

สุริยา จารยะพันธุ์ (2527 : 65-68) ได้ทำการศึกษาความคาดหวังของกรรมการ รางจรรยาครู ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนที่มีต่อจริยธรรมที่สำคัญสำหรับครู และที่ควรกำหนด เป็นจรรยาครู การวิจัยนี้มีกลุ่มตัวอย่างคือ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น 1,442 คน พบว่า จรรยาครูที่ใดก็ตามคาดหวัง สำคัญอย่างยิ่งได้แก่ มีความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่นอจรรยาบังหลวง ไม่ยุยงผู้อื่นให้เกิดความแตกร้าวกัน ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ต้องรักษาชื่อเสียงมิให้เสื่อมชื่อวา ประพฤติชั่ว ไม่นำผลงานทางวิชาการของตนไปใช้ในทางทุจริตหรือเป็นภัยต่อมนุษยชาติ ให้คะแนนอย่างเที่ยงตรง รักและศรัทธาในอาชีพครู อุทิศตนเพื่อศิษย์และการศึกษา ไม่ละทิ้ง การสอน

ในคาน์ทางประเทศ วิທີ (Witty 1974 : 622-671) ได้ทำการวิเคราะห์ ลักษณะของครูที่ดีจากจรรยาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จำนวน 12,000 คน และได้สรุปลักษณะของครูที่สำคัญที่สุดได้ 12 ประการคือ

1. มีทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย เช่น รู้จักรวมมือกับคนอื่น
2. มีความกรุณา และสนใจเด็กเป็นรายบุคคล

3. มีความอดทน
4. มีความสนใจกว้างขวาง
5. มีลักษณะท่าทางดี
6. บุคลิกธรรมไม่เล่นพรรคเล่นพวก
7. มีอารมณ์ขัน
8. มีความประพฤติดีและคงเส้นคงวา
9. สนใจในปัญหาของเด็ก
10. มีความยืดหยุ่น
11. รู้จักยอมและยกย่อง
12. มีวิธีการสอนแปลกใหม่มาสอน

เบค (Beck 1967 : 127-128) ได้ศึกษาวิจัยลักษณะครูในอเมริกา โดยใช้แบบสอบถามเรื่อง "ครูของฉัน" มีคำถาม 100 ข้อ ตามนักเรียน 2,108 คน ปรากฏว่าครูที่มีลักษณะ ดังนี้

1. ต้องมีความรักเอาใจใส่นักเรียน
2. มีความรู้ให้แก่นักเรียน สามารถช่วยเหลือให้นักเรียนเพิ่มความกว้างขวางและทันสมัยเพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. มีระเบียบวินัย สามารถควบคุมบรรยากาศของห้องเรียนให้ดำเนินไปด้วยดี
4. มีคุณสมบัติในการส่งเสริมให้กำลังใจแก่นักเรียน
5. มีคุณสมบัติในการสอน ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการให้ดีขึ้น

ไรอันส์ (Ryans 1970 : 82) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของครู จากกลุ่มตัวอย่าง 6,179 คน โดยใช้วิธีการชื่อ The Critical Incidental Technique โดยเริ่มหาพฤติกรรมของครูที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ ด้วยการสังเกตและได้ศึกษาพฤติกรรมที่สำคัญจากการให้ครูช่วยเขียน แล้วรวบรวมพฤติกรรมเหล่านั้นไว้ โดยพบว่าพฤติกรรมของครูดีและพฤติกรรมของครูที่ไม่ดี สรุปได้ดังนี้คือ

พฤติกรรมที่ดี

คำนึงอยู่เสมอ
 ในใจในตัวนักเรียนและกิจกรรมของชั้น
 ภาเริงแจมใส
 ควบคุมตนเองได้
 มีอารมณ์ขัน
 ยอมรับเมื่อตนผิด
 ยุติธรรม
 มีความอดทน
 มีความเมตตากรุณา
 มีความสนิทสนมและสุภาพอ่อนน้อม
 สนใจในปัญหาของนักเรียน
 ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
 เตรียมการสอนดี

พฤติกรรมที่ไม่ดี

เหงาหงอย เบื่อหน่าย
 ไม่สนใจนักเรียนและกิจกรรมของชั้น
 อารมณ์ไม่ค่อยดี
 หงุดหงิดโกรธง่าย
 เคร่งขรึม
 ไม่ยอมรับความผิดของตนเอง
 เอนเอียง
 อ่อนแอ
 ขาดความเมตตากรุณา
 ไม่ใช้ความสนิทสนม
 สนใจเฉพาะการเรียนของนักเรียน
 ใช้ความเห็นของตนเป็นใหญ่
 ไม่เตรียมการสอน

จากลักษณะของครูที่ดี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ควรกำหนด
 เป็นจรรยาบรรณของอาจารย์ในวิทยาลัยครูที่ใดก็ตามมาแล้ว ยังไม่ได้มีการศึกษาจรรยาบรรณ
 ของอาจารย์ในวิทยาลัยครูอย่างละเอียดโดยเฉพาะ จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาจรรยาบรรณของ
 อาจารย์ในวิทยาลัยครูโดยละเอียดต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย